

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 27.6.2007
KOM(2007) 360 v konečném znění

ZPRÁVA KOMISE RADĚ

o vývoji na trhu s mléčnými výrobky a konkurenčními produkty

ZPRÁVA KOMISE RADĚ

o vývoji na trhu s mléčnými výrobky a konkurenčními produkty

ÚVOD

Ustanovení čl. 4 odst. 3 nařízení Rady (EHS) č. 1898/87 o ochraně označení používaných při uvádění mléka a mléčných výrobků na trh¹ stanoví pro členské státy povinnost zasílat každý rok nejpozději do 1. října zprávu o vývoji na trhu s mléčnými výrobky a s konkurenčními produkty. Poté Komise zašle zprávu Radě do 1. března následujícího roku.

Komise však několik let neobdržela ze strany členských států žádné informace a v důsledku toho v těchto letech nezaslala Radě žádnou zprávu. V roce 2006 Komise znovu požádala členské státy, aby zaslaly informace, které budou podkladem k vypracování zprávy. Informace nicméně zaslalo pouze 10 členských států, z nichž většina po uplynutí lhůty 1. října stanovené v čl. 4 odst. 3.

Ani jeden členský stát nemohl poskytnout statistické údaje o trhu s produkty konkurujícími mléku a mléčným výrobkům. Členské státy se však na základě jiných informací domnívají, že některá označení mohou často uvádět spotřebitele v omyl. Mléčné výrobky a konkurenční produkty se v maloobchodech často nacházejí ve stejném regálu a mohou mít podobný obal. Pokud není konkurenční produkt jasně označen jako alternativní nemléčný produkt, může být spotřebitel uváděn v omyl.

Tato zpráva poskytuje informace o trzích s mléčnými výrobky a o rozdílných situacích v členských státech produkujících různé mléčné výrobky nebo zaměřených na zvláštní kategorii konzumního mléka.

Pokud jde o konkurenční produkty, neexistují téměř žádné údaje, ale obecně se má za to, že tyto produkty mají nadále pouze okrajový dopad. Výhodou těchto produktů je ale nižší cena.

Zdá se, že producenti náležitě označují konkurenční produkty etiketami, nicméně nařízení není pokaždé dodržováno v případě maloobchodníků, což může mít za následek uvádění spotřebitele v omyl.

Používání nařízení (EHS) č. 1898/87 je stále odůvodněné, neboť jeho ustanovení zabezpečují jak náležité označování mléka a mléčných výrobků etiketami, tak stejné podmínky hospodářské soutěže mezi mléčnými výrobky a konkurenčními produkty. Každoroční zasílání zpráv již však není odůvodněné.

¹ Úř. věst. L 182, 3.7.1987, s. 36.

VÝVOJ NA TRHU S MLÉČNÝMI VÝROBKÝ

Vývoj spotřeby jasně poukazuje na klesající zájem o tukový podíl mléka, což je způsobeno obavami o zdraví spotřebitelů a novými spotřebními zvyklostmi (například úbytek domácí kuchyně v menších rodinách), a na častější používání bílkovinného podílu mléka, zejména v podobě potravinových složek.

Spotřeba **základních výrobků**, jako jsou máslo a mléko, byla nahrazena spotřebou rafinovanějších produktů, které odpovídají poptávce spotřebitele. V rámci režimu dodávek mléka do škol se ukázalo, že děti dávají přednost ochucenému mléku před obyčejným. Samotné mléko ztratilo na své oblíbenosti, ale do popředí se dostaly potraviny a nápoje obsahující mléčné složky: spotřebitelé si v současnosti oblíbili směsi ovocných šťáv a mléka nebo mléčných výrobků, kapučíno a podobné teplé nebo studené nápoje, které jsou široce dostupné.

Obavy o zdraví se promítly v uvedení produktů s nižším obsahem tuku na trh, na druhou stranu však došlo k nahrazení základních produktů některými zpracovanými potravinami, které mají minimálně stejně vysoký obsah tuku nebo cukru jako „tradiční“ základní výrobky.

Základní mléčné výrobky lze rovněž nahradit potravinami obsahujícími mléčné složky, které jsou založené hlavně na bílkovinném podílu. Syrovátka, kdysi vedlejší produkt, jehož likvidace způsobovala problémy spojené s životním prostředím, je v současnosti nabízena v kategorii „zdravá výživa“ nebo jako hlavní složka dietních výrobků. Počátkem roku 2007 se tržní ceny syrovátky vyšplhaly na rekordní úroveň.

Vývoj spotřeby **konzumního mléka** jasně ukazuje na rostoucí zájem spotřebitelů o polotučné nebo odstředěné mléko. Některým členským státům byly přiznány odchylky povolující uvádění na trh konzumního mléka² s obsahem tuku jiným než u obvyklých kategorií (u plnotučného mléka v rozsahu 2,8–3,2 % místo minimálního obsahu 3,5 % a u polotučného mléka v rozsahu 1,0–2,5 % místo 1,5–1,8 %). Tyto odchylky umožňují produkci a uvádění tohoto mléka na trh jen v dotčených členských státech. V únoru 2007 byl Radě předložen návrh na liberalizaci obsahu tuku v konzumním mléce v celé EU s cílem otevřít vnitřní trh mléku vyprodukovanému v jakémkoli členském státě a nabídnout tak spotřebitelům širší výběr.

Spotřební zvyklosti, co se týče konzumního mléka, se v členských státech liší. V EU-25 představuje více než jedna třetina vyprodukovaného konzumního mléka plnotučné mléko, více než 50 % polotučné mléko a 10 % odstředěné mléko. Národní údaje nicméně uvádějí velké rozdíly mezi členskými státy: zatímco v některých z nich je spotřeba odstředěného mléka zanedbatelná (méně než 3 %), v Dánsku tato kategorie představuje 49 % konzumního mléka.

Konzumní mléko	100%
Plnotučné mléko	36%
Polotučné mléko	54%
Odstředěné mléko	10%

² Nařízení Rady (EHS) č. 2597/97, kterým se stanoví doplňující pravidla společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky pro konzumní mléko (Úř. věst. L 351, 23.12.1997, s. 13).

V odvětví **roztíratelných tuků** byly stanoveny zvláštní normy³, vzhledem k tomu, že margarín, směsné tuky a mléčné pomazánky s nižším obsahem tuku, nejčastěji 40 či 60 %, jsou alternativou másla, jehož obsah tuku je 80 či 82 %. Podle údajů o spotřebě se spotřebitel při svém výběru řídí spíše obsahem tuku, než označením „máslo“. Máslo je přesto stále spojováno s produktem nejvyšší jakosti, jak naznačuje použití některých marketingových názvů jako „zmrzlina s máslovou příchutí“, přestože neobsahuje máslo, nebo „máslové sušenky“, přestože spotřebitel přesně neví, zda bylo k jejich výrobě použito máslo či jiné tuky. Za zmínku stojí skutečnost, že Polsko zaznamenalo zvýšený prodej másla během týdnů předcházejících tradičním svátkům, zatímco při ostatních příležitostech jsou ve větší míře používány jiné tuky.

Výběr másla rovněž závisí na ceně, což platí i pro většinu mléčných výrobků. Movitější spotřebitelé si vybírají raději produkty lepší a kvalitnější chuti.

Jogurty jsou oblíbenými výrobky a jejich výroba výrazně stoupá. Některé obyčejné neslazené nebo slazené jogurty byly nahrazeny ochucenými jogurty nebo výrobky s přidaným ovocem, oříšky či obilovinami. Obecně se rozvíjejí kategorie fermentovaných nápojů, některé z nich obsahují probiotika. V odvětví „zdravé výživy“ není cena hlavním měřítkem, protože výrobky označené jako „light“ nebo „zdravá výživa“ jsou výrazně dražší než výrobky, které tuto vlastnost nemají.

Sýry jsou také jedním z oblíbených výrobků, jejichž výroba se zvyšuje. Stále častěji se stávají hlavní součástí pravidelné diety, zejména díky široké nabídce sýrů s nižším obsahem tuku. Jejich spotřeba se zvýšila také s ohledem na novinky v této oblasti, sýry používané do sendvičů nebo salátů, strouhaný nebo sypaný sýr používaný při vaření nebo tavený sýr, a také z toho důvodu, že sýry nahradily některé masné výrobky, ke kterým spotřebitel ztratil důvěru v důsledku zdravotních krizí.

Zkrácení doby zrání a uvedení na trh levnějších značek sýrů umožňuje stále většímu množství spotřebitelů nakupovat různé sýrové výrobky.

Spotřebu výrobků, jako jsou sýry, mohou ovlivňovat také nutriční ukazatele. Ve Spojeném království bylo například zavedeno označení těchto výrobků třemi barvami „semaforu“. Mnoho druhů sýru tak bude označeno červenou barvou znamenající vysoký obsah tuku, což ovšem bere v úvahu pouze absolutní hodnotu tuku obsaženého ve výrobku a nikoli velikost běžné porce.

KONKURENČNÍ PRODUKTY

Při přípravě této zprávy objevily útvary Komise některé produkty, které nesplňují podmínky ustanovení nařízení (EHS) č. 1898/87, zejména produkty s těmito označeními:

- sójový „sýr“,
- mléko s mateří kašičkou (produkt nalezen na internetu),
- mléko se sójovými izoflavony,
- mléko s rostlinnými steroly.

³ Nařízení Rady (ES) č. 2991/94, kterým se stanovují normy pro roztíratelné tuky (Úř. věst. L 316, 9.12.1994, s. 2)

Některé členské státy používají rozdílné výklady nařízení (EHS) č.1898/87. Některé členské státy taková označení nepovolují, jiné nepřijaly žádná opatření zabraňující těmto protiprávním označením.

Členské státy nezaslaly zprávu o jednotlivých případech, ale lze předpokládat, že producenti potravin na základě sóji, rýže nebo ovse své produkty náležitě označují etiketami jako sójové, rýžové nebo ovesné nápoje, přestože někdy uvádějí výhody těchto produktů oproti mléčným výrobkům (neobsahují laktózu nebo cholesterol).

Případy porušení nařízení (EHS) č. 1898/87 byly zaznamenány spíše v oblasti distribuce a veřejného stravování.

Někteří maloobchodníci dělají svým produktům reklamu tím, že spojují chráněná označení mléka s nemléčnými produkty na letáčích či vývěškách v obchodech. Produkty, které vypadají jako mléčné výrobky a jsou umístěny v jejich blízkosti, či produkty s nejasným popisem složení, mohou spotřebitele uvádět v omyl.

Vyskytlo se také označení zmrzliny se sójovým nebo rýžovým „mlékem“.

Mezi producenty potravin konkurujících mléčným výrobkům se řadí dokonce tradiční producenti mléčných výrobků. Spotřebitelé důvěřující určité značce, která je spojena s mléčnými výrobky, tak mohou být uvedeni v omyl a nakoupit produkt, jehož obsah neznají.

Byla zaslána zpráva, že někteří producenti potravin své produkty neoznačují, ale spojují svou značku s určitými zárukami jakosti, což také dokazuje, že spotřebitel raději důvěřuje určité značce než jednotlivým produktům.

Při stravování mimo domov spotřebitelé nemohou zjistit, zda jsou jim nabízeny mléčné výrobky anebo jiné produkty, a stávají se tak velmi závislí na spolehlivosti informací podávaných restauracemi a jinými podobnými stravovnými. Obsah složení není uváděn na smetaně, omáčkách či dezertech, dokonce ani smetana do kávy, balená po větším množství či po jednotlivých dávkách, není jasně označena jako mléčný výrobek oproti konkurenčnímu produktu.

Autoři časopisů nebo brožur o zdraví ne vždy správně používají chráněné označení, např. v případě označení „sójové mléko“ nebo jiných chráněných označení v popisech či doporučeních.

INOVACE

Mléčné výrobky do určité míry ztratily jsou pověst výživy nezbytné pro „zdravý růst dětí“ a stále častěji jsou na trhu prezentovány jako pokrm přinášející potěšení, neboť snoubí jakost produktu dobré chuti se zdrojem důležitých nutričních prvků, jako je vápník.

Produkty označené etiketou „bio“, ještě před několika lety nadstandardní produkt, jsou dnes v maloobchodech široce dostupné a velice žádané, což znamená vyšší příjem pro producenty mléka.

Jednou z posledních novinek v odvětví mléčných výrobků je produkt s označením *Labam* (fermentovaný mléčný nápoj), který odpovídá spotřebním zvyklostem obyvatel pocházejících ze severní Afriky.

ZÁVĚRY

Celkově pozitivní je skutečnost, že spotřebitelé nacházejí na trhu produkty, které si žádají. Důležité je však také to, aby každému spotřebiteli byly poskytnuty přesné informace o nakupovaném produktu a aby nebyl uváděn v omyl.

Nařízení (EHS) č. 1898/87 zavedlo pro spotřebitele a producenty mléka záruku toho, že mléčné výrobky jsou náležitě označovány a že chráněná označení nejsou nepoužívána v případě jiných produktů, které se případně nacházejí ve stejném regálu. Spravedlivá soutěž musí spotřebitelům umožnit vybrat si oblíbený produkt na základě úplných a spolehlivých informací a producenti mléčných výrobků musí mít možnost uvádět své výrobky na trh za podmínek spravedlivé soutěže, aby mohli čelit konkurenčním produktům.

Zdá se, že producenti náležitě označují konkurenční produkty etiketami, nicméně ne všichni maloobchodníci zaujímají stejný přístup, což může mít za následek uvádění spotřebitele v omyl.

Na vnitřním trhu některých členských států se pravděpodobně nacházejí produkty, které neodpovídají požadavkům nařízení (EHS) č. 1898/87. Komise bude sledovat použití tohoto nařízení a členským státům se připomíná, že musí jednat tak, aby prosazovaly právní předpisy EU a zabraňovaly jejich zneužití.

Kromě toho je možné, že se na trhu některých členských států nacházejí produkty uvedené v čl. 3 odst. 1 druhém pododstavci nařízení (EHS) č. 1898/87, vyjmenované v rozhodnutí 88/566/EHS. Mají-li členské státy relevantní připomínky, mohou je zaslat Komisi, která tato označení přezkoumá, a jsou-li tyto připomínky odůvodněné, navrhne změnu uvedeného rozhodnutí.

Údaje týkající se konkurenčních produktů existují pouze v omezeném množství. Má se však za to, že tyto produkty mají nadále pouze okrajový dopad. Výhodou těchto produktů je ale nižší cena.

Závěrem je třeba přezkoumat četnost zasílání zpráv o produktech konkurujících mléčným výrobkům, pokud jde o nutnost každoročního zasílání zpráv o vývoji na těchto trzích. Ukazuje se, že pro sledování vývoje spotřeby těchto produktů stačí zasílat zprávu jednou za tři až pět let. Komise proto s ohledem na tuto situaci zváží předložení návrhu na změnu nařízení Rady (EHS) č. 1898/87.